SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2047

av Magnus Berntsson (KD)

Starkare band mellan Sverige och svenskar i världen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utlandssvenskars tillgång till svensk samhällsservice och möjligheter att delta i det svenska samhället, bl.a. genom enklare passhantering, bättre möjligheter att rösta samt tillgången till grundläggande banktjänster, elektronisk identifiering och personnummer, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och värna banden mellan Sverige och svenska medborgare bosatta utomlands genom att se över 22-årsregeln och dess konsekvenser samt förbättra möjligheten för tidigare svenska medborgare att återfå sitt svenska medborgarskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja hinder för fler svenska studenter att studera och praktisera utomlands och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Hundratusentals svenskar bor i dag utanför Sveriges gränser. De arbetar, studerar, bildar familj och bygger sina liv i andra länder, men många behåller samtidigt starka band till

Sverige. De är en del av den svenska gemenskapen och en viktig tillgång för vårt land genom sina kunskaper, erfarenheter, kontakter och internationella nätverk.

För Kristdemokraterna är medborgarskapet betydelsefullt. Det innebär både rättigheter och skyldigheter och uttrycker en tillhörighet till Sverige som inte upphör bara för att en person bosätter sig i ett annat land. Sverige bör därför ha regler och myndighetssystem som gör det möjligt att bevara banden till hemlandet även när livet under kortare eller längre tid levs utanför landets gränser. Den ökade internationella rörligheten har gjort det vanligt att människor under olika delar av livet bor i olika länder. Familjer kan ha anknytning till flera länder och unga människor söker utbildning och erfarenheter utomlands. Svenska regelverk måste bättre spegla denna verklighet utan att ge avkall på rättssäkerhet, säkerhet eller den enskildes ansvar.

Ett område där detta blir särskilt tydligt är passhanteringen. För en svensk som bor utomlands är passet inte bara en resehandling utan också ett centralt bevis på identitet och medborgarskap. Att förnya ett pass kan samtidigt kräva långa och kostsamma resor på grund av stora avstånd och begränsad tillgång till passtider. Passhanteringen för utlandssvenskar bör därför förenklas. Det finns skäl att överväga längre giltighetstid för vuxnas pass, inte minst för äldre och personer med varaktiga funktionsnedsättningar. Utlandsmyndigheterna behöver kunna erbjuda en rimlig tillgång till passtider, och möjligheten att använda mobila passtationer, fler honorärkonsulat för utlämning och säker leverans av färdiga pass bör utvecklas. Myndigheter bör också i större utsträckning kunna använda uppgifter som redan har kontrollerats, så att svenska medborgare inte återkommande behöver styrka samma förhållanden.

Även möjligheten att delta i svenska val behöver förbättras. Rösträtten är en central del av medborgarskapet och ska kunna utövas även av den som bor långt från Sverige. Långsam postgång, stora avstånd och begränsade öppettider vid ambassader och konsulat kan i dag göra det svårt att rösta. Brevröstning från utlandet bör därför kunna påbörjas tidigare och möjligheterna till förtidsröstning vid svenska utlandsmyndigheter förbättras där behov finns. Kravet på två vittnen vid brevröstning bör ses över och möjligheten till säker elektronisk röstning bör fortsatt följas i takt med den tekniska

utvecklingen. När en utlandssvensk deltar i ett val bör detta också kunna innebära att registreringen i röstlängden automatiskt förlängs.

Ett annat växande problem gäller tillgången till banktjänster, till svenska myndigheter och elektronisk identifiering. I ett land där myndighetskontakter, betalningar och en stor del av vardagslivet har digitaliserats kan avsaknaden av BankID eller motsvarande elektronisk identifiering skapa betydande svårigheter. Utlandssvenskar kan dessutom få problem med att behålla svenska bankkonton, få tag på nödvändig dokumentation från myndigheter, använda elektroniska tjänster hos svenska myndigheter eller förnya sin elektroniska identifiering. Utlandsbosättning bör inte i sig vara skäl för att en svensk medborgare ska förlora tillgången till grundläggande banktjänster och myndigheter. Bankerna måste självklart även fortsättningsvis uppfylla krav på kundkännedom och motverka penningtvätt och finansiering av terrorism, men bedömningar bör göras individuellt och proportionerligt. Det bör också bli lättare för svenska medborgare med styrkt identitet att använda fungerande elektronisk identifiering från utlandet.

Nära sammanhängande med detta är frågan om personnummer. Svenska medborgare som föds och växer upp utomlands kan sakna personnummer och i stället ha samordningsnummer. I teorin är personnumret främst kopplat till folkbokföringen, men i praktiken har det blivit en nyckel till stora delar av det svenska samhället. Detta kan skapa problem för svenska medborgare vid kontakt med såväl myndigheter som banker och andra samhällsfunktioner. Regeringen bör därför utreda hur personer som är svenska medborgare sedan födseln ska kunna tilldelas personnummer även utan att vara folkbokförda i Sverige. En sådan förändring måste utformas så att folkbokföringens tillförlitlighet och andra kontrollfunktioner upprätthålls.

Medborgarskapet i sig behöver också värnas. En svensk medborgare som är född utomlands kan enligt den så kallade 22-årsregeln under vissa förutsättningar förlora sitt svenska medborgarskap. Den som behöver behålla medborgarskapet måste ansöka om detta före 22-årsdagen. Det finns skäl att se över hur 22-årsregeln påverkar personer som förvärvat svenskt medborgarskap vid födseln och som är bosatta utomlands. Medborgarskapet uttrycker en varaktig gemenskap och har såväl rättslig som personlig betydelse. Även om möjligheten att återfå ett medborgarskap som förlorats enligt 22-

årsregeln har förbättrats finns det anledning att närmare se över regelns konsekvenser och om nuvarande bestämmelser är ändamålsenliga. Regeringen bör därför se över 22-årsregeln och pröva om det finns behov av förändring, inklusive hur situationen för personer som redan förlorat sitt svenska medborgarskap enligt bestämmelsen kan hanteras. Det finns också personer som enligt äldre svensk lagstiftning förlorade sitt svenska medborgarskap när de blev medborgare i ett annat land. Sverige accepterar sedan länge dubbelt medborgarskap, och det finns därför goda skäl att ge dessa personer en enkel väg tillbaka till det svenska medborgarskapet. Den särskilda möjlighet som tidigare fanns att genom anmälan återfå medborgarskapet utan krav på hemvist i Sverige bör återinföras för denna grupp.

Samtidigt som banden till dem som redan bor utomlands ska värnas bör Sverige uppmuntra fler unga att skaffa sig internationella erfarenheter. Att studera eller praktisera i ett annat land ger kunskaper, språkfärdigheter och nätverk som är värdefulla både för den enskilde och för Sverige. Internationell erfarenhet stärker också Sveriges konkurrenskraft och vår förmåga att verka i en alltmer internationell ekonomi. Ekonomiska eller administrativa hinder ska inte i onödan begränsa studenters möjligheter att studera utomlands. Information om utlandsstudier och finansiering behöver vara lättillgänglig, möjligheterna att tillgodoräkna utländska studier bör vara tydliga och fler utbildningar bör ge utrymme för internationella inslag. Även kortare studie- och praktikperioder bör uppmuntras, så att internationell erfarenhet blir möjlig för fler.

Sverige är mer än ett geografiskt område. Den svenska samhällsgemenskapen omfattar också människor som under delar av eller hela sitt liv bor utanför landets gränser. Att människor studerar, arbetar eller bildar familj utomlands bör inte innebära att banden till Sverige försvagas i onödan. Ett modernt Sverige bör därför göra det enklare att vara svensk i världen och samtidigt enklare att ta med sig kunskaper och erfarenheter tillbaka till Sverige. Genom att undanröja onödiga administrativa hinder, värna medborgarskapet och underlätta internationell rörlighet kan Sverige både stärka gemenskapen med svenskar utomlands och bättre ta till vara den erfarenhet och kompetens som de bär med sig.

Regeringen bör därför utreda hur man kan stärka utlandssvenskars tillgång till svensk samhällsservice och möjligheter att delta i det svenska samhället, bland annat genom enklare passhantering, bättre möjligheter att rösta samt tillgången till grundläggande banktjänster, myndighetskontakter, elektronisk identifiering och personnummer.

Magnus Berntsson (KD)